

MAGYAR MAKKABEUSOK **A CSÁSZÁR-KIRÁLY SEREGÉBEN**

A Habsburg dinasztia és nemzet iránti hűség az első világháborús magyar zsidó sajtópropagandában

Az emancipáció és a társadalmi szerepvállalás lehetővé tette a közép-európai zsidóság számára is a modern nemzeteszizmekkel való azonosulást. A Nagy Háborúban ez gyakran a zsidó univerzalizmussal került ellentmondásba. A különböző nemzeteszizmekhez csatlakozó izraelita felekezetűek egyrészt az adott nemzet háborús céljaival és propagandájával azonosultak, másfelelő a zsidóság múltjában és a judaizmusban próbálták megkeresni az új helyzet előképeit.

Habsburg-Ausztriában, akárcsak Magyarországon, a zsidó irányzatok mindegyike azonosult a Monarchia világháborús céljaival. Úgy érezték, hogy ez a háború szent zsidó háború is egyben, amelynek egyik fontos feladata, hogy megmentse Osztrák-Galícia zsidó lakosságát az orosz zsarnokságtól. Így egyszerre demonstrálhatták az állam és a zsidóság iránti szolidaritásukat.

Az Osztrák Magyar Monarchia zsidósága eltérő módon és formában fejezte ki az állam iránti lojalitását Habsburg-Ausztriában és Magyarországon. Habsburg-Ausztria politikai, dinasztikus elvek mentén szerveződött, és így a Monarchia osztrák részében nem létezett állami szinten megjelenített nacionalizmus sem etnikai, sem nyelvi-kulturális értelemben. Ausztria zsidó polgárai úgy tudtak lojálisak maradni az államhoz, hogy nem kellett egyetlen nemzeti identitással sem azonosulniuk.

A magyar politikai elit Magyarországot nemzetállamként határozta meg, és elvárta zsidó lakosaitól, hogy az uralkodó magyar, nyelvi-kulturális alapú nemzetkonceptiót adaptálják. A zsidó diskurzusokat itt kettős lojalitás – a dinasztia és nemzet iránti elköteleződés jellemezte. A magyar zsidó hőstípus megformálása már a

frontról szóló tudósításokban megkezdődött: az önfeláldozó harc és a végsőkig való kitartás képei rajzolódtak ki. A hazájukért életüket áldozó magyar zsidó hősöknek a neológ és a cionista lapok állandó külön rovatot szenteltek. A zsidó háborús részvételt és elköteleződést megkérdőjelező sztereotípiákkal szemben ezek célja az emlékállításon túl hősiesség és a nemzet iránti messzemenő elkötelezettség reprezentálása volt.

Előadásunkban a Dinasztia iránti hűség, a magyar nemzeteszmével való azonosulás és vallási előképek összeegyeztetésének módjait elemezzük a magyar nyelvű fővárosi zsidó sajtóforrásokon.

Glässer Norbert, Zima András